

Til: Aftenposten, lørdag 4. februar 1995
Fra: Statsminister Gro Harlem Brundtland
Dato: 2.4.95

By og land, hand i hand

Av statsminister Gro Harlem Brundtland

Alle som har reist litt rundt i Norge har opplevd det som kanskje sterkest skiller vårt land fra de fleste andre: Vi har en veldig spredt bosetting. Det er få steder man kan reise lenge uten å ferdes gjennom tettsteder og kulturlandskap. Mange steder der folk i tidligere tider bosatte seg i ren nød for å skaffe seg et karrig utkomme fra jorda, er i dag levende lokalsamfunn. Og det er ikke forskjellene fra sentrale strøk som slår en, men likheten.

Det er ikke gitt at det skulle bli slik. Det er resultatet av en bevisst politikk for å sikre likeverdige levekår i alle deler av landet og på den måten bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret. Det har vært bred enighet om disse målene, som Arbeiderpartiet i mellomkrigstiden formulerte i slagordet "By og land, hand i hand". Det er en rettesnor også for fremtiden.

Vi har også lyktes godt i å skape likeverdige levekår i vårt langstrakte land, med utgangspunkt i lokale naturressurser. Gjennomgående har folk i distriktene i dag like gode levekår som folk i sentrale strøk.

Det kan vi lese ut av statistikk og forskning, men også av folks egen opplevelse. Nordland fylkeskommune har gjennomført en levekårsundersøkelse hvor befolkningens opplevelse av egen situasjonen og trivsel kommer til uttrykk. Undersøkelsen viser at folk synes de har det bra, 95% sier de er meget tilfreds eller tilfreds med livet. Mest fornøyd er de med boligen, naboforhold og venner og sin økonomiske situasjon; noe mindre fornøyd med utdanning og jobb.

Konklusjonen i undersøkelsen er at Nordland har mistet sitt tidligere preg av å være en svak region. Statistikken bekrefter da også at forskjellene mellom Nordland og resten av landet er små og at det har

vært en utjevning også innad i fylket, noe som er forsterket de siste årene.

På den andre siden ser vi en opphopning av spesielle levekårsproblemer i deler av de store byene, som også krever politisk oppmerksomhet. I våre tradisjonelle industrifylker som Østfold og Telemark, har arbeidsledigheten de siste årene vært høyere enn i typiske distriktsfylker.

Gjennom årene er det selvsagt skjedd endringer også i distriktene. Og vi lever i en tid med større endringer enn noen gang. Kommunikasjonene er utbygd slik at der det før var timer mellom by og land, tar det unna på under timen. Telekommunikasjonene har endret samhandlingsmønsteret mer enn noen kunne drømme om for bare noen få år siden. Dette gir distriktene nye muligheter. For mange typer virksomhet bl.a. innen høyteknologi, er det ikke lenger avgjørende å drive i sentrale strøk for å kunne konkurrere. Denne utviklingen vil fortsette. Kort sagt: Avstanden mellom by og land mindre, også i kulturell og økonomisk forstand. Også det stiller oss overfor nye utfordringer når det gjelder politikken overfor distriktene - fordi folk i distriktene endrer sin livsførsel, sine ønsker og sine behov for tjenester.

Flytting fra distriktene til tettsteder og byer har i mange tiår vært et trekk ved samfunnsutviklingen i alle vestlige land. I Norge har vi bremsset denne flyttestrømmen gjennom en aktiv distriktpolitikk, til beste både for distriktene og byene. På 1980-tallet gikk folketallet ned i de tre nordligste fylkene. På 1990-tallet har det vært en mer balansert utvikling, med vekst i folketallet i alle landets 19 fylker.

Utgangspunktet er at by og land er gjensidig avhengige av hverandre. I et slikt perspektiv har debatten som av og til trekkes opp, om hvilke områder som bidrar mest til verdiskapningen, liten verdi. Offentlig politikk overfor distriktsregioner og byer må ses i sammenheng og avspeile de utviklingsmulighetene og behovene de ulike regionene har.

Den positive utviklingen er skjedd fordi det er tatt distriktpolitiske hensyn på ulike områder som kommuneøkonomi, helse, utdanning, samferdsel, fiske og landbruk. Samtidig som det har vært ført en bevisst politikk for å utvikle næringslivet i distriktene.

Innen landbruket har det de siste årene vært lagt vekt på en politikk med klar distriktsprofil, med prioritering av produksjonsformer i områder der landbruket betyr mye for sysselsetting og bosetting. Samtidig er det satset betydelig på næringsutvikling i tilknytning til landbruket. Dette må vi føre videre i den omstilling landbruket står foran som følge av økt handel og behovet for lavere matvarepriser. Dette er en politikk som ikke minst vil bedre kvinnenenes jobbmulighet. For vi må ikke glemme slagordet for noen år tilbake: Uten kvinner stopper distrikts-Norge.

Fiskerinæringen - som betyr mye for sysselsetting og bosetting langs kysten, har også hatt en positiv utvikling de siste årene. Grunnlaget ble lagt gjennom en streng regulering på 80-tallet, som var nødvendig for å sikre og bygge opp fiskeressursene. Sammen med oppdrettsnæringen, er fiskeriene nå vår nest størst eksportnæring, og en næring som ikke lenger har behov for omfattende statlig støtte.

Den siste tiden har vi så fått en debatt knyttet til enkeltsaker, men med sterke påstander og anklager om at motivene skal være å "ta knekken på landsbygda". Vi er lite tjent med en diskusjon på et slikt feilaktig grunnlag. Det bidrar til å skape en motsetning mellom by og land det ikke er grunnlag for.

Ett av eksemplene som brukes er nedleggelse av postkontorer. Det er ikke nytt. De tre årene Senterpartiet hadde samferdselsministeren på 80-tallet, ble det lagt ned 125 postkontorer. Dette skjer både i byene og distriktene og er nødvendig for at Posten skal tilpasse seg en ny situasjon hvor de møter konkurranse på områder der det før var monopol.

Jeg forstår godt at mange blir urolige når postkontoret legges ned. Det avgjørende er likevel at folk og bedrifter over hele landet sikres et godt og likeverdig tilbud av posttjenester til lave priser og med god

service. Der et postkontor ikke kan dekke dette, skal tilbudet gis gjennom landpostbud eller i kombinasjoner mellom butikker og postkontor; noe som til og med kan redde mange nærbutikker. Et landpostbud kan ofte gi minst like god service som et postkontor som er åpent noen få timer om dagen.

Det er hvis vi tviholder på gamle modeller vi vil svekke Postens muligheter til å konkurrere med bilbud, telefaks og andre distribusjonskanaler. Da undergraves Postens muligheter til å opprette et godt tilbud i hele landet.

Vi ser det samme med teletjenestene. Telenor har lykket godt i konkurransen, noe som særlig har kommet distriktene til gode i form av billigere teletjenester. Det er ikke så mange årene siden vi måtte stå i lange køer for i det hele tatt å få telefon. I dag er telefonkøene historie. Billigere tellerskritt har gitt besparelser for næringslivet på nesten 4 mrd. kroner og for oss forbrukere på 2 mrd. kroner. Og distriktsprofilen er klar. En telefonsamtale fra Hammerfest til Oslo som kostet over 22 kroner i 1990 koster i dag under en tredjedel, 7,30 kroner. En slik utvikling bidrar selvsagt til å skape lønnsomme arbeidsplasser i distriktene.

Statlige rammebetingelser er viktige. Men til syvende og sist er det lokalsamfunnet selv som er den viktigste faktoren. Nye arbeidsplasser forutsetter lønnsomme bedrifter. Å skape et godt nærmiljø er en oppgave for lokalsamfunnet. Dette krever initiativ og skaperevne, innsats og fellesskap. Det er her kreftene må settes inn, både i distriktene og byene.

Det har ikke vært slik i Norge at utviklingen i en del av landet har gått på bekostning av en annen. Vi ha dratt lasset sammen. Det må vi gjøre også i fremtiden.